

Vårt Dnr: E-20190605-1

Vår ref: Inger Svedmyr

Näringsdepartementet

Er referens:

[n.remissvar@regeringskansliet.se](mailto:n.remissvar@regeringskansliet.se)

CC [ingrid.karlsson@regeringskansliet.se](mailto:ingrid.karlsson@regeringskansliet.se)

Diarienummer: N2019/00192/D

## **Yttrande över remissen: Utredningen om radiospektrumanvändning i framtiden – Frekvenser i samhällets tjänst (SOU 2018:92)**

### **1 Sammanfattning**

Miljömålet ”säker strålmiljö” måste uppnås. Vi har idag en situation där elöverkänsliga slås ut från arbetsmarknaden och skolor på grund av mobiltelefoner, surfplattor, wifi mm.

Svårt sjuka tvingas fly sina hem när ny sändare sätts upp. SSM och Folkhälsomyndigheten ignorerar alla som skadats och all obekvämlig forskning som påvisar hälsoeffekter.

Om nu dessutom 5G tillåts byggas ut enligt plan kommer detta att medföra mycket allvarliga konsekvenser för folkhälsan och därmed för landets ekonomi. Särskild hårt kommer detta att drabba den del av befolkningen som redan är sjuka på grund av strålningsmiljön, det vill säga de elöverkänsliga.

### **2 Bakgrund**

Elöverkänsligas Riksförbund är en handikapporganisation som organiserar personer med funktionsnedsättning elöverkänslighet.

Förbundet är medlem i Funktionsrätt Sverige som organiserar 41 funktionsrättsförbund.

Förbundet har för närvarande drygt 2200 medlemmar.

Enligt Miljöhälsorapporten 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade. Elöverkänslighet är en erkänd funktionsnedsättning och elöverkänsliga omfattas av ”Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken” antagen av riksdagen den 11 maj år 2000.

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som EU har antagit och Sverige ratificerat är det ”universellt utformade samhället” en central utgångspunkt.

**Elöverkänsligas Riksförbund** \_\_\_\_\_ **Medlem i Funktionsrätt Sverige**

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV Stockholm	08-712 90 65	08-712 89 48	<a href="mailto:info@eloverkanslig.org">info@eloverkanslig.org</a>	812400-9484	67 84 45-8	788-2970

De kraftiga utbyggnaden av trådlös teknik de senaste 20 åren har medfört en mycket försämrad tillgänglighet i hela samhället för elöverkänsliga. Detta har skett trots att allt fler varningssignaler kommer från olika håll, såsom resolutioner och deklARATIONER från internationella organ (se nedan), i form av forskningsrapporter och inte minst, de drabbades dokumenterade erfarenheter. Resolution 1815 (2011)<sup>1</sup> från Europarådet uppmanar medlemsländerna bland annat att:

*8.1.4. ägna särskild uppmärksamhet åt elöverkänsliga människor som lider av ett syndrom som medför överkänslighet mot elektromagnetiska fält och införa särskilda åtgärder för att skydda dem, inklusive att inrätta strålningsfria zoner som inte täcks av trådlösa nätverk;*

Fler angelägna råd återfinns i den kompletta resolutionstexten (svensk översättning bifogas).

Den 31 maj 2011 tillkännagav WHO:s cancerforskningsorgan IARC att de beslutat att klassificera radiofrekventa elektromagnetiska fält, som de långt tidigare gjort med lågfrekventa magnetfält, såsom "Class 2B carcinogen", det vill säga som möjligen cancerframkallande, i samma grupp som DDT och bly<sup>2</sup>.

Den 11 maj 2015 lämnade 190 forskare från 39 länder in en uppmaning till FN, FN: s medlemsstater och Världshälsoorganisationen (WHO) där man begär att de [FN] antar mer skyddande riktlinjer för exponering för elektromagnetiska fält (EMF) och trådlös teknik, med hänsyn till allt starkare bevis för risker.

Forskarna bakom "International EMF Scientist Appeal"<sup>3</sup>, uppmanar generalsekreteraren och FN-anslutna organ att främja förebyggande åtgärder för att begränsa EMF-exponeringar och att utbilda allmänheten om hälsoriskerna, i synnerhet för barn och gravida kvinnor.

I dokumentet "EUROPAEM EMF Guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses"<sup>4</sup>, redogör Europas främsta läkare och experter på problematiken runt elöverkänslighet för den vetenskapliga bakgrunden och ger rekommendationer avseende diagnos och behandling.

---

1 Resolution 1815 (2011) länk till originaltext på engelska:

<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=17994&lang=en>

2 Meddelande om IARC:s (International Agency for Research on Cancer) klassificering av radiofrekventa fält inklusive de som kommer ifrån moderna kommunikationsutrustning och mobiltelefoner som möjligen cancerframkallande, länk till IARC:s meddelande: [http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208\\_E.pdf](http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf)

3 Länk till pressmeddelandet: i original på engelska:

[https://emfscientist.org/images/docs/EMF\\_Scientist\\_Press\\_Release\\_5-1-2015.pdf](https://emfscientist.org/images/docs/EMF_Scientist_Press_Release_5-1-2015.pdf)

Svensk översättning: [https://emfscientist.org/images/docs/transl/Swedish\\_EMF\\_Scientist\\_Appeal\\_2015.pdf](https://emfscientist.org/images/docs/transl/Swedish_EMF_Scientist_Appeal_2015.pdf)

4 Länk till komplett artikel på engelska:

<https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/reveh.2016.31.issue-3/reveh-2016-0011/reveh-2016-0011.pdf>

### 3 Våra synpunkter på remissen

---

**Sida**      **Underlag/referens med kursiv stil, våra kommentarer med rak stil**

---

---

46      **Författningsförslag**

11 § [...]

*Villkor enligt första stycket som innebär en begränsning av vilka elektroniska kommunikationstjänster eller vilka tekniker som får användas, får meddelas endast om det krävs för att*

- 1. undvika skadlig störning,*
- 2. säkerställa ett effektivt frekvensutnyttjande,*
- 3. skydda människors liv eller hälsa,*

Intentionen är god, men möjligheten måste användas när den behövs. Idag är det så att de som skadas när nya sändare sätts upp tvingas fly. Den enskilde får bära alla kostnader, såväl sociala som ekonomiska och hälsomässiga, medan samhället bara tittar på, ungefär som ”moderna människor” vid en trafikolycka som hellre fotograferar än hjälper den nödstälde.

---

#### **4 Spektrum som ekonomisk tillgång**

---

89      **4.3.2 Radiospektrums samhällsekonomiska värde**

*”Radiospektrumanvändningen beräknas generellt bidra med cirka tre procent av bruttonationalprodukten (BNP) [...] mellan 138 miljarder och 230 miljarder kronor per år.”*

Men då har man bortsett från kostnadssidan. Hur stor kan den vara?

Enligt **Miljöhälsorapporten** 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade. Hur situationen ser ut idag vet ingen eftersom Folkhälsomyndighetens enkät inte längre har med de tidigare frågorna om elöverkänslighet.

På grund av framför allt mobiltelefoni och wifi-användning slås ständigt nya personer ut från arbetslivet.

Detta medför såväl produktionsbortfall som stora kostnader för sjukskrivningar och förtida pensioneringar.

---

**Sida**      **Underlag/referens med kursiv stil, våra kommentarer med rak stil**

---

---

#### **9.4 Konsekvenser för miljön**

---

280      SSM (Statens Strålskyddsmyndighet) tar i sina bedömningar ingen hänsyn till att människor är olika. Personer som utvecklat elöverkänslighet reagerar på nivåer som ligger långt under vad som anses som säkert för allmänheten. Det är inte ovanligt att elöverkänsliga reagerar med svåra symtom när andra använder mobiltelefoner, även om dessa är 10 eller 50 m bort.

Dessa personer behöver också ett skyddsavstånd på flera km till närmaste mobil- eller annan sändarmast.

Inom Elöverkänsligas Riksförbund har vi sett svåra konsekvenser för många individer ända sedan den stora GSM-telefoniutbyggnaden 1997. Ett stort antal personer har tvingats fly från sina hem när nya mobilmaster har satts upp. Ibland har detta hänt samma individ flera gånger – vi har i dagens Sverige 2019 miljöflyktingar undan den trådlösa teknikens ohämmade framfart.

Utredningen hävdar:

*”Miljö kvalitetsmålet om säker strålmiljö som det definierats av riksdagen är att Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning. Regeringen har fastställt fyra preciseringar av miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö. Två av dessa preciseringar är av relevans för denna utredning. Det ena är strålskyddsprincipen att individens exponering för skadlig strålning i arbetslivet och i övriga miljön begränsas så långt det är rimligt möjligt.*

*Det andra är att exponeringen för elektromagnetiska fält i arbetslivet är så låg att människors hälsa och den biologiska mångfalden inte påverkas negativt.”*

Enligt Miljööverdomstolen (2005-10-12 mål nr M 7485-04) är det klarlagt att mobilmaster utgör ”miljöfarlig verksamhet” enligt miljöbalken. Domstolens ställningstagande kan anses styrkt av WHO:s cancerforskningsorgan IARC som klassificerar olika miljöfaktorer enligt dessas cancerogena egenskaper. IARC har klassat både magnetfält från kraftledningar och radiofrekventa fält såsom de från mobilsystem och wifi, som klass 2B cancerframkallande, det vill säga ”möjligen cancerframkallande”. Det är samma klass som t ex dieselavgaser, DDT och kvicksilver.

Vi instämmer inte alls i utredningens bedömning.

Miljömålet ”säker strålmiljö” uppfylls inte med nuvarande ambitionsnivå.

---

---

**Sida      Underlag/referens med *kursiv stil*, våra kommentarer med *rak stil***

---

För att målet ska kunna anses uppfyllt krävs:

- kraftiga sänkningar av aktuella strålningsnivåer från nuvarande system för trådlös teknik. Särskild hänsyn måste också tas till de som redan drabbats av svåra problem avseende alla aspekter av normalt liv – boende, arbetsliv, utbildning osv.

- att politiskt ansvariga och myndigheter inser att en utbyggnad av 5G med så kallade ”millimetervågor” kommer att både förorsaka mycket lidande för redan drabbade och ge en negativ påverkan på folkhälsan och därför vidtar kloka åtgärder för att begränsa allmänhetens exponering.

---

---

För Elöverkänsligas Riksförbund:

Inger Svedmyr, sakkunnig och Per Segerbäck, sakkunnig

Bilaga:            Resolution 1815 (2011) från Europarådet i svensk översättning (PDF)